

Bohoslužby v Zábřeze 23.října 2016

Lk 18,9-14

Milé sestry, milí bratři, Ježíš přišel ukázat cestu, jak dojít spásy. K této cestě patří také modlitba, trpělivost a pokora. Důrazem na tyto tři věci se vyrovnával s jistou povrchností víry, která se nacházela v mnoha případech u lidí kolem něj. Většinou ti, kteří jej nějak soudili a snažili se najít na něm chyby, měli právě s trpělivostí a pokorou problémy. Do jisté míry se s tím Ježíšovi posluchači již setkali v předchozím Ježíšově vyprávění. Modlitba spojená s očekáváním příchodu velikého království postrádala trpělivost a právě také pokoru. Na tu se Ježíš zaměřuje v dnešním oddíle, který jsme četli.

Už v první větě se zmiňuje evangelista Matouš, o kom v podobenství Ježíš mluví. To lze vnímat jako jistou pozoruhodnost. Nedělá to rozhodně často a tak okatě. Zde to má ale svůj důvod, protože podobenství navazuje na předchozí rozhovor Ježíše se zákoníky a farizei. Čtenáři má být tak hned zpočátku jasno, koho se následující slova týkají. Jsou to ti, kteří jsou sami v sobě, či před sebou, jisti svou spravedlností. Je to svým způsobem už silné vyjádření. Dává tušit, že s tou spravedlností to ve skutečnosti bude poněkud jinak. Mluví o těch, kteří se sami staví do role soudců. Jakoby nepodléhali soudu Božímu, ale právě jen tomu svému. Ostatně je otázka, zda právě jejich pojetí zákona Mojžíšova a celkově života před Bohem právě k takovému sebeospravedlnění musí nutně dojít. Můžeme se na celou věc podívat tak, že máme před sebou Zákon, tedy jistou normu života. Tato norma nás pak vede k názoru, že právě jí je možné soudit lidský život. Svým způsobem se to jeví jednoduché. Vlezeš se do té normy, je vše v pořádku. Nevejdeš se, jsi označen jako hříšník. Co si budeme zastírat, takové zjednodušení soudu se musí člověku docela líbit. Je jasné, nenáročné, dává dobře ověřitelný výsledek. A právě v tomto místě začíná také Ježíšovo podobenství.

Do chrámu přicházejí dva různí muži. Jeden je právě ten spravedlivý, který nemá se Zákonem žádný problém. Alespoň ze svého pohledu. Před Bohem vypočítává své zásluhy. Najde se jich skutečně hodně. Těžko lze pochybovat o horlivosti tohoto člověka. Postí se, dává desátky. Všechno jsou to viditelné činy, které musí pozorovat nejen Bůh, ale také spousta lidí kolem. Takže se zdá, že onen farizeus na sebe může být opravdu hrdý. Stejně hrdý, jako bývá mnoho jiných lidí. Kolik jen těch, které denně potkáváme, je právě takto spravedlivých? Navenek žádný problém. Pravda, jejich slova znějí dost vychloubačně. Ale letmým pohledem na to skutečně mají. Tak jako u toho farizea, ani u mnoha lidí kolem nás není možné zpochybnit, že dělají dobré věci, vedou život, který je ve vlastním pojetí Zákona opravdu spravedlivý. Žádné zločiny,

žádná nepoctivost, ale upřímná snaha držet se pravidel. To všechno dává člověku pocit, že je všechno v pořádku. Nemusí se o svůj život před Bohem bát. Sám u sebe je uznán jako spravedlivý. A dává to najevo nejen tím, jaký je před Bohem, ale i výčtem toho, jaký není. Zde se ale začíná objevovat zápletka tohoto podobenství. Jako první věci, které jsou předmětem jeho vděčnosti, jmenuje odstup od jiných skupin, nepoctivců, vyděračů, smilníků a také celníků. Toto zahrnuje do množiny ostatních lidí. Já jsem výjimka, jsem výjimečný, ostatní jsou zvrhlíci. Opravdu pozoruhodný důvod k vděčnosti. I když na druhou stranu, dá se říci proč ne? Měli bychom být skutečně Bohu vděční, že nás vytáhl z panství hříchu, že nacházíme jinou cestu života. Na takové vděčnosti nic zlého není. Jenže právě takováto vděčnost z úst tohoto farizea nezaznívá. Nevyjadřuje vděčnost nad výjimečností, která plyne z toho, že patří Bohu. Svou výjimečnost Bohu předkládá jako svou zásluhu, svou dokonalost. Nejsem jako tito, protože konám bohubílé skutky. V takovém pojetí výjimečnosti chybí pokora, protože svůj stav nepředstavuje jako dar Boží milosti, ale důvod k povýšenosti nad ostatními. Před Bohem jsme všichni výjimeční, jedineční. To je důvod k radosti, nikoliv ale záminka k pohrdání těmi, kdo z našeho pohledu nejsou dokonalými, spravedlivými.

Farizeus tedy představuje skupinu těch, kdo přicházejí před Boží tvář sebevědomě, protože sami v sobě nabyli jistoty, že jsou na správné cestě. Nestydí se za své dobré skutky, a neváhají dát najevo, že jsou víc než ten hříšný dav okolo. Tím spíš to potřebují zdůraznit, když zároveň s nimi někdo z tohoto davu přichází také před Boží tvář a chce se modlit. Tuto skupinu poznáváme v postavě celníka. Spravedlivým farizeem je jasně odsouzen. Skutky, které koná opravdu nejsou nic moc na chlubení. A stejně jako u tohoto farizea, je zřejmé, že nejen lidé, ale i Bůh ty skutky vidí. Jeho postoj pokory a ostýchavost je tedy zcela na místě, viděno pohledem toho spravedlivého. Ale právě tímto postojem je ospravedlněn. A zde příběh vrcholí. Jak je to možné? Proč on je na tom lépe než ten farizeus? Celník se nemůže chlubit dobrými skutky. Pohledem farizea je to jasný chudák, pohledem Božím člověk bohatý. Jasně totiž vidí, jak na tom je, že před Bohem nemá cenu nic zastírat, na nic si hrát. Jeho slova nejsou chloubou nad tím, jaký je, ale prosí v nich o slitování. Slituj se nade mnou hříšným. Soud nad sebou dává do rukou Božích. A tím se zásadně liší od onoho farizea. Možná, kdyby ten celník moc chtěl, sám před sebou by se také ospravedlnil. V čem je vlastně jeho hřích podle farizea? Vybírá daně. To ale činí i chrámoví výběřčí daně? Ježíš sám se s nimi setkal. A jistě by se neodvážil nikdo jimi pohrdat. Možná si nechává něco stranou? Dobrá, mnoho zákoníků jsou obchodníci. Prodávají za tolik, za kolik nakoupili? Ne, také si nechávají něco stranou. Zásadní problém je v tom, že celník pracuje pro Římany, je ve službách pohanů. Ovšem to byl jednu chvíli i král David. To přece není proti Zákonu. Celníci jsou tedy v opovržení, i když nedělají nic jiného než ostatní, kteří nesou titul spravedlivého. Proto by se i celník mohl chlubit, že ačkoliv je celník, tak přináší dary Bohu, postí se a modlí. Avšak ten celník toto nedělá. Místo hledání vlastního ospravedlnění vyznává, že je hříšníkem. To, že zde vystupuje právě celník, je jistá narážka na povýšenost farizeů. Na rozdíl od celníků se nepošpinili službou cizincům. Proto se nad ně povyšují. Jinak ale mezi nimi rozdíl. Až tedy na ten závěr, který se odehrává před Bohem. Podobně jako se po uzdravení vrací jen Samařan, aby poděkoval, jako jen Samařan pomůže zraněnému bližnímu, tak i zde je ten lépe jednající opět někdo z opovrhovaných. Ježíš tím dává zřetelně najevo, že spravedlnost není v tom, jak mnoho se před Bohem cítíme sebevědomí, ale jak mnoho jsme schopni se před ním pokořit.

Farizeus i celník přicházeli před Boží tvář s jasným povědomím o svém životě a postavení před Bohem. Jeden se opíral o vnější znaky své dokonalosti a neřešil, jaký je ve skutečnosti. Vždyť i ten farizeus byl stejný hříšník jako onen celník. Celník to ale neváhal vyznat. Proč se také činit lepším před Bohem. Je vidět, že onen farizeus vůbec nic nepochopil. Nedokázal porozumět tomu, jaký je Bůh. Myslel, že Bůh vidí jen to, co mu sám ukáže a zapomněl, že Bůh vidí do člověka. A vidí i jeho hříchy? Možná jste si toho také všimli, že ten farizeus přímo před Bohem porušuje desatero, když vydává křivé svědectví o tom celníkovi. Předkládá Bohu obraz, že ten člověk je nespravedlivý, je zavrženíhodný, nestojí zato se s ním bavit. To přece je ale falešný obraz. Ten celník je hříšník. Stejný jako jiní. Ale není přeci žádný zvrhlík. Nebo alespoň nemusí být. A v tom je právě ten farizeův hřích. Soudí, vynáší soud, který nemusí být pravdivý.

Podobenství, které jsme dnes četli, souvisí také s modlitbou. Stejně jako předcházející text, kde se mluvilo o vytrvalosti, tak zde se mluví o pokoře a tím i obsahu modlitby. Oba muži se totiž modlí. Jeden chvástavě, druhý pokorně. Proto i ten dnešní text promlouvá nejen do našeho života obecně, ale i do života modlitebního. Nebudme v modlitbách zaměřeni na svou spravedlnost, ale dívejme se na Boha. Nedávejme najevo, že on už o našich životech nemá v čem rozhodnout, protože o své spravedlnosti jsme dávno přesvědčeni. A stejně tak v modlitbách nesudme, nepovyšujme se, ale naopak prosme. Nejen za sebe ale i za ty, kteří nám přijdou méně spravedliví, méně zapálení. Neříkejme jako ten farizeus, že děkujeme za to, že jsme na tom lépe než ostatní, ale děkujeme, že i ti ostatní mohou najít cestu k ospravedlnění před Bohem. Jen u něj je totiž veškerý soud a jeho milost rozhoduje o tom, kdo je spravedlivý.

Toto podobenství nás nechce zbavovat naší hodnoty. Jistě máme mnoho dobrých věcí, za které je třeba Bohu děkovat, velebit jej. Nikdy ale nezapomínejme, odkud ta naše hodnota vychází. Nebudme tedy sebespravedliví, budme těmi, kdo sebe vidí jako ty nejlepší a druhých si vůbec neváží. Nejsme před Bohem ospravedlněni za své sebelepší činy, ale za svou věrnost, za důvěru, se kterou přicházíme, i když víme, že nemáme čím se chlubit, čím vylepšit před Bohem svůj obraz. Bůh nás nepřijímá za naši dokonalost, ale pro naši upřímnost. Proto ospravedlněn odchází ten celník, který zcela upřímně vyznal, že jeho život ze všeho nejvíc potřebuje Boží milost.

Pane Ježíši, z milosti Boží smíme být tvými učedníky. Nevoláš nás pro naše silné sebevědomí, ale pro naši pokoru, se kterou ti vyznáváme svůj hřích, své viny, svou nedostatečnost dosáhnout ze svých sil tvé spásy. Prosíme, smiluj se nad námi a dej, ať v pokoře před tebou nacházíme pravdivý obraz našeho života.

Neděle 23.října 2016

Napsal uživatel Vlastislav Stejskal
Čtvrtek, 01 Prosinec 2016 10:21 -

@page { margin: 2cm } p { margin-bottom: 0.25cm; line-height: 120% }

Amen.